

Sygn. akt I UK 250/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania E. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 lutego 2010 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 7 kwietnia 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2009 r. Sąd Apelacyjny – III Wydział Sąd Pracy Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia z dnia 30 października 2008 r., wydanego po

rozpoznaniu odwołania ubezpieczonej E. G. od decyzji organu rentowego z dnia 27 czerwca 2008 r., którym Sąd ten zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury poczynając od dnia 1 września 2008 r.

Decyzją z dnia 27 czerwca 2008 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej wskazując, że nie wykazała ona wymaganego 25-letniego okresu zatrudnienia, ponieważ udowodniła jedynie 23 lata, 3 miesiące i 13 dni okresów składkowych oraz 7 lat oraz 6 miesięcy i 7 dni okresów nieskładkowych. W art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r. Nr 118 poz. 1112 ze zm., zwanej dalej Kartą Nauczyciela) jest mowa o pracy faktycznie wykonywanej, a nie o okresie zatrudnienia, a zatem wliczeniu do okresu pracy w szczególnym charakterze nie podlegają okresy faktycznego nieświadczenia takiej pracy, w tym okresy niezdolności do pracy spowodowane chorobą.

Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną przez ubezpieczoną decyzję powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 r. II UK 219/04 (OSNAPiUS 2005 r. nr 22, poz. 361), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że do okresu pracy w szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 88 Karty Nauczyciela wlicza się okresy niezdolności do pracy z powodu choroby i macierzyństwa oraz okresy urlopu dla poratowania zdrowia udzielonego przed dniem 1 lipca 2004 r., to jest sprzed daty wejścia w życie art. 32 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst Dz.U. z 2004 r. Nr 39 poz. 353 ze zm., zwanej dalej ustawą o emeryturach i rentach). Po doliczeniu okresu dla poratowania zdrowia od 1 sierpnia 1994 r. do 1 sierpnia 1995 r. oraz od 29 października 2002 r. do 28 października 2003 r. ubezpieczona udowodniła co najmniej 20-letni okres pracy nauczycielskiej (20 lat, 7 miesięcy i 16 dni). Dlatego mogła nabyć prawo do emerytury z mocy art. 88 Karty Nauczyciela, poczynając od dnia 1 września 2008 r., tj. od dnia rozwiązania umowy o pracę.

Rozpoznając apelację organu rentowego Sąd Apelacyjny w pełni podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, które jest zbieżne z utrwaloną w rozstrzyganej kwestii praktyką orzecniczą (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 maja 2005 r. II UK 219/04, z dnia 30 lipca 2003 r., II UK 323/02 i z dnia 30 stycznia 2008 r. I UK 204/07). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wprowadzenie do ustawy o emeryturach i

rentach art. 32 ust. 1a, dodanego ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 121, poz. 1264) upoważnia do wniosku, że intencją ustawodawcy było zachowanie uprawnień do emerytury przez osoby korzystające z urlopu dla podratowania zdrowia. Skoro ubezpieczona pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu, ma wykształcenie pedagogiczne i legitymuje się (po doliczeniu okresu urlopu dla poratowania zdrowia) wymaganym okresem zatrudnienia, rozwiązała stosunek pracy z pracodawcą i nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, to spełnia wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej, o której mowa w art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 88 Karty Nauczyciela.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności: 1/ art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach oraz art. 88 ust 1 Karty Nauczyciela przez wliczenie do pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze okresu urlopu udzielanego dla podratowania zdrowia oraz przyjęcie, że regulacja wynikająca z art. 32 ust. 1 a ustawy o emeryturach i rentach ma zastosowanie wyłącznie do okresów przypadających po dniu 30 czerwca 2004 r. Okolicznością przemawiającą za przyjęciem skargi do rozpoznania jest potrzeba wprowadzenia jednolitości orzecznictwa w zakresie ustalenia okresu obowiązywania normy art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 88 Karty Nauczyciela.

Organ rentowy wskazał, że ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie prawa do emerytury nauczycielskiej w dniu 6 czerwca 2008 r., a więc w dacie obowiązywania znowelizowanych przepisów i zgodnie z art. 186 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach wniosek ten winien być rozpoznawany według prawa obowiązującego w dacie nabycia prawa do emerytury. Bezspornie do dnia 1 lipca 2004 r. ubezpieczona nie spełniała przesłanki posiadania dwudziestoletniego stażu pracy w szczególnym charakterze. Skarżący podziela w pełni pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 kwietnia 2009 r. I UK 313/08, w którym Sąd Najwyższy rozważył wykładnię pojęcia „okresu zatrudnienia” i „okresu prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.” Sąd Najwyższy przyjął, że uchylene z dniem 1 listopada 2005 r. pkt 2 w ust. 1a art. 32 ustawy o

emeryturach i rentach nie ma doniosłości prawnej dla możliwości „zaliczania okresów dla poratowania zdrowia” do pracy w szczególnym charakterze jak nieprawidłowo założył Sąd Apelacyjny. W konsekwencji, zarówno aktualnie, jak poprzednio (od 1 lipca 2004 r.) okres urlopu dla podratowania zdrowia nie mógł być uznawany za okres pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela bowiem wyklucza to art. 32 ust 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach.

W konsekwencji skarżący wniósł o zmianę w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego ewentualnie o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi z uwzględnieniem kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna ma usprawiedliwione podstawy, ponieważ zastosowana w zaskarżonym wyroku przez Sądy *meriti* interpretacja obowiązującego od 1 lipca 2004 r. przepisu art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 88 Karty Nauczyciela była adekwatna tylko przy ustalaniu uprawnień do emerytury nauczycielskiej przez osoby, które przed dniem wejścia w życie tego przepisu, tj przed 1 lipca 2004 r. spełniły wszystkie warunki wymagane do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury. Oznaczało to tyle, że do nauczycieli, którzy do tego dnia spełnili wszystkie warunki wymagane do nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej - zmiana normatywna zawarta w art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach nie mogła być stosowana. Tylko w stanie prawnym obowiązującym przed dniem 1 lipca 2004 r. w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalili się poglądy, że do okresu pracy w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.) wlicza się okresy pobierania zasiłku chorobowego w czasie trwania stosunku pracy przypadające po dniu wejścia w życie ustawy rewaloryzacyjnej (por. uchwałę z dnia 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03, OSNP 2004 nr 5, poz. 98), oraz w szczególności, że do okresu 20 lat pracy nauczycielskiej, wymaganego do przyznania emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela, wlicza się okresy nieobecności w pracy spowodowane czasową niezdolnością do pracy, urlopem macierzyńskim lub urlopem dla poratowania

zdrowia (por. wyrok z dnia 30 lipca 2003 r., II UK 323/02, OSNP 2004 nr 11, poz. 197 z krytyczną glosą K. Antonowa, OSP 2004 nr 12, poz. 151).

Z dniem 1 lipca 2004 r. do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach został dodany ust. 1a, zgodnie z którym - przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się: okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (pkt 1) oraz okresów, w których na mocy szczególnych przepisów pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego (pkt 2); następnie pkt 2 art. 32 ust. 1a został uchylony z dniem 1 listopada 2005 r., na mocy art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 169, poz. 1412 ze zm.). Oceniając te nowości legislacyjne Sąd Najwyższy między innymi w wyrokach z dnia 5 maja 2005 r., II UK 215/04 (OSNP 2005 nr 22, poz. 360), z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04 (OSNP 2005 nr 22, poz. 361), z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05 i z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 313/08 (dotychczas niepublikowany), stwierdzał, że przepis art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach zasadniczo zmienił definicję pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, gdyż wprowadzał istotną zmianę w obowiązującym stanie prawnym przez szczegółowe wskazanie okresów niewykonywania pracy, które nie są wliczane do stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, którego to rozróżnienia nie zawierały wcześniejsze przepisy. Ta radykalna zmiana ustawowa usankcjonowała odmienną kwalifikację prawną okresów faktycznego niewykonywania pracy w okresie trwania zatrudnienia w szczególnym charakterze przy ocenie uprawnień emerytalnych przysługujących od 1 lipca 2004 r. Także przy weryfikowaniu warunków wymaganych do uzyskania nauczycielskich uprawnień emerytalnych od tego dnia judykatura Sądu Najwyższego przyjmuje, iż okresem niewykonywania pracy, o którym stanowi art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach jest również okres urlopu dla poratowania zdrowia (wyrok z dnia z dnia 17 września 2007 r., III UK 51/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328). Takie samo stanowisko, iż okres urlopu dla poratowania zdrowia jest niewątpliwie okresem

niewykonywania pracy w rozumieniu art. 32 ust. 1a pkt 1, zostało podtrzymane następnie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2008 r., I UK 228/07 (dotychczas niepublikowany). W uzasadnieniach tych orzeczeń trafnie wykazano, iż status i wymaganie nauczycielskiego zatrudnienia w szczególnych warunkach przysługuje jedynie okresom rzeczywistego wykonywania takiej pracy, z wyłączeniem czasu niewykonywania pracy w okresach formalnego pozostawania w zatrudnieniu, w których nauczyciel zajmuje wprawdzie stanowisko nauczycielskie, lecz w rzeczywistości pracy nauczycielskiej nie świadczy. W okresach nieświadczenia pracy nauczycielskiej nauczyciel nie jest narażony na uciążliwości wynikające z rzeczywistego wykonywania tego szczególnego zatrudnienia, a okresy faktycznego niewykonywania pracy nauczycielskiej nie wpływają na szybszą utratę zdolności nauczyciela do zarabkowania. W konsekwencji nie ma podstaw prawnych i racjonalnego uzasadnienia do kwalifikowania okresów niewykonywania pracy nauczycielskiej do nauczycielskiego zatrudnienia pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach dla celów emerytalnych. Dlatego okres niewykonywania pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy, to nie tylko okres niezdolności do pracy, za który pracownik otrzymał wynagrodzenie określone w art. 92 k.p. lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, ale także każdy inny okres, w którym nauczyciel pozostawał wprawdzie w nauczycielskim stosunku pracy i otrzymywał wynagrodzenie, jednakże pracy nauczycielskiej „w szczególnych warunkach” faktycznie nie świadczył (nie wykonywał). Wszystko to oznacza, że w stanie prawnym obowiązującym od 1 lipca 2004 r. przy ustalaniu nauczycielskiego stażu zatrudnienia dla celów zweryfikowania nauczycielskich uprawnień emerytalnych przez nauczycieli, którzy do tego dnia nie spełnili warunków wymaganych do nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy nauczycielskiej, w tym okresu korzystania z urlopu dla poratowania zdrowia, za które nauczyciel po dniu 14 listopada 1991 r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 86 i 88 ust. 1 Karty Nauczyciela).

Warto ponadto wskazać, że ustalanie uprawnień emerytalnych następuje co do zasady wedle przepisów obowiązujących w dacie złożenia wniosku emerytalnego, a tylko wtedy gdy wynika to z reguł (przepisów) intertemporalnych możliwe jest weryfikowanie tych uprawnień według innego stanu prawnego (sprzed jego zmiany). Kryterium daty ustalania lub spełnienia warunków nabycia wcześniejszych uprawnień emerytalnych (bez względu na wiek) nie jest nowością w systemie ubezpieczeń społecznych, który zmierza do stopniowego ograniczania lub „wygaszania” możliwości korzystania z przywilejów nabywania wcześniejszych uprawnień emerytalnych oraz ukształtowania możliwie jednolitych zasad nabywania uprawnień z ubezpieczenia społecznego przez wszystkich ubezpieczonych. W orzecznictwie w tym zakresie przyjmuje się, że nowości legislacyjne, które w sposób usprawiedliwiony ograniczają nieuzasadnione przywileje emerytalne, nie naruszają konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 11 lutego 1992 r., K 14/91, OTK 1992, cz. I, str. 128, wyrok z dnia 23 listopada 1998 r., SK 7/98, OTK ZU 1997 nr 7, poz. 114, z dnia 22 czerwca 1999 r., K5/99, OTK 2000 nr 5, poz. 100 i z dnia 4 stycznia 2000 r., K 18/99, OTK 2000 nr 1, poz. 1).

Stanowisko takie nie narusza wynikającej z art. 2 Konstytucji RP zasady ochrony praw nabytych, którą - w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego - objęte są zarówno prawa nabyte w drodze skonkretyzowanych decyzji przyznających świadczenia, jak i prawa nabyte *in abstracto*, zgodnie z ustawą, nawet przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie. W przypadku ekspektatyw praw podmiotowych - ochrona praw nabytych ogranicza się bowiem do ekspektatyw maksymalnie ukształtowanych, to jest takich, które polegały na wypełnieniu wszystkich przesłanek ustawowych nabycia tych praw pod rządami danej ustawy, bez względu na stosunek do nich ustawy późniejszej i bez względu na datę złożenia wniosku emerytalnego. Dalej idące stanowisko mogłoby przekreślić lub utrudnić zasadnicze cele reform polskiego systemu ubezpieczeń społecznych stosownie do nowych zasad społeczno-gospodarczego ustroju państwa (por. orzeczenie z 11 lutego 1992 r., K 14/91, OTK 1992, cz. I, str. 128, wyrok z dnia 23 listopada 1998 r., SK 7/98, OTK ZU 1998 nr 7, poz. 114, z dnia 22 czerwca 1999 r., K 5/99, OTK ZU 1999 nr 5, poz. 100 i z dnia 4 stycznia 2000 r., K

18/99, OTK ZU 2000 nr 1, poz. 1). Wedle tych judykatów państwo ma obowiązek podejmować działania, które zapewnią odpowiednie środki finansowe niezbędne do realizacji konstytucyjnych praw socjalnych, ale musi przy tym uwzględniać sytuację gospodarczą i konieczność zapewnienia warunków dalszego rozwoju gospodarczego. Osoby ubezpieczone muszą liczyć się z tym, że w warunkach recesji gospodarczej lub niekorzystnych trendów demograficznych, w sytuacji gdy spadają wpływy ze składek ubezpieczeniowych, państwo może być zmuszone zmienić obowiązujące regulacje prawne także na niekorzyść ubezpieczonych, dostosowując zakres realizacji praw socjalnych do warunków i możliwości ekonomicznych państwa. Zasada ochrony praw nabytych chroni przy tym wyłącznie oczekiwania usprawiedliwione i racjonalne. Natomiast istnieją dziedziny życia i sytuacje, w których jednostka musi liczyć się z tym, że zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może wymagać zmian regulacji prawnych, które znoszą lub ograniczają dotychczas zagwarantowane uprawnienia podmiotowe. Usprawiedliwione oczekiwania realizacji praw nabytych powstają zatem w przypadkach przyznanych już świadczeń emerytalnych decyzją właściwych organów, a co najmniej wymagają spełnienia wszystkich warunków nabycia tego prawa przed datą wprowadzenia nowości legislacyjnych ograniczających lub zaostrzających warunki nabycia spornych uprawnień. Tylko zatem osoby, które przed wejściem w życie nowych przepisów spełniły warunki nabycia prawa do świadczeń emerytalnych mogą zasadnie układać swoje plany życiowe w zaufaniu do obowiązującego prawa, zakładając, że będą mogły skorzystać z przysługujących im uprawnień nabytych. Natomiast ustawodawca może ingerować w oczekiwania (ekspektatywy), które nie mają charakteru uprawnień maksymalnie ukształtowanych pod warunkiem, że nie naruszy to istoty prawa do zabezpieczenia społecznego, którą jest zagwarantowanie osobom uprawnionym świadczeń odpowiadających minimum życiowemu, tak aby umożliwić im zaspokojenie podstawowych potrzeb (art. 67 ust. 1 Konstytucji). Odnosząc się do zagadnienia, czy ta nowa norma prawna może być stosowana również do zdarzeń prawnych zaistniałych przed dniem jej wejścia w życie, Sąd Najwyższy uznał, iż zasadą jest, że gdy jakieś zdarzenie prawne miało miejsce w przeszłości w czasie obowiązywania dawnych norm prawnych, lecz skutki tego zdarzenia trwają w

okresie wejścia w życie norm nowo ustanowionych, należy sięgnąć do reguł czasowych stosowania nowych przepisów. Przepisy ustawy wprowadzającej zmiany w zakresie definicji zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie wypowiadają się w zakresie międzyczasowego ich obowiązywania. Kwestię tę reguluje natomiast art. 186 ustawy o emeryturach i rentach, który nakazuje stosowanie przepisów ustawy do wniosków o świadczenia zgłoszonych począwszy od dnia jej wejścia w życie (ust. 2 pkt 1), z wyłączeniem wniosków osób, które do dnia wejścia w życie ustawy nie zgłosiły wniosku o emeryturę, mimo że spełniły warunki do nabycia prawa do tego świadczenia (ust. 3). Wymagałoby to od ubezpieczonej spełnienia przed dniem 1 lipca 2004 r. warunków do uzyskania prawa do emerytury nauczycielskiej, bo prawo do emerytury nauczycielskiej „dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze” należy rozpatrywać na podstawie przepisów obowiązujących w dacie spełnienia się wszystkich przesłanek warunkujących nabycie świadczenia lub w dacie złożenia wniosku emerytalnego. Wymaga to uwzględnienia art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, który po 1 stycznia 2004 r. wyklucza uwzględnienie przy ustaleniu prawa do emerytury nauczycielskiej każdego okresu faktycznego niewykonywania pracy, za które nauczyciel otrzymał wynagrodzenie, niezależnie od tego, czy niewykonywanie pracy spowodowane było niezdolnością do pracy, czy też inną przyczyną, np. korzystaniem z urlopu dla poratowania zdrowia, a także bez względu na to, czy okres, za który otrzymał wynagrodzenie, stanowi okres składkowy czy też okres nieskładkowy.

Taka kwalifikacja faktycznego niewykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w okresie trwania zatrudnienia jest uzasadniona charakterem prawa do wcześniejszej emerytury dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze lub prawa do emerytury nauczycielskiej uzyskiwanej bez względu na wiek, jeżeli nauczyciel spełnia warunki określone w art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. To uprzywilejowane prawo jest postrzegane jako konsekwencja szybszej utraty zdolności do zarabkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 stycznia 2000 r., K 18/99, OTK ZU 2000 nr 1, poz. 1). Dlatego po 1 lipca 2004 r.

wymaganie wykonywania pracy nauczycielskiej odnosi się do okresów rzeczywistego wykonywania takiej pracy, z wyłączeniem okresów jedynie formalnego pozostawania w zatrudnieniu nauczycielskim, w których nauczyciel - zgodnie z treścią łączącego go z pracodawcą stosunku pracy - zajmował jedynie stanowisko, z którym łączy się wykonywanie pracy nauczycielskiej, lecz w rzeczywistości pracy tej nie wykonywał, a tym samym nie był narażony na uciążliwości związane z warunkami lub charakterem tej pracy. W tej koncepcji okresy niewykonywania pracy nauczycielskiej nie wpływają na szybszą utratę zdolności do zarobkowania i nie mogą być uwzględniane do nauczycielskiego stażu emerytalnego rzeczywistego wykonywania pracy nauczycielskiej. W stanie prawnym obowiązującym od 1 lipca 2004 r. przy ustaleniu nauczycielskiego stażu zatrudnienia wymaganego do nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela przez nauczyciela, który do tego dnia nie spełnił warunków wymaganych do nabycia emerytury nauczycielskiej, nie uwzględnia się zatem okresów niewykonywania pracy nauczycielskiej, za które nauczyciel po dniu 14 listopada 1991 r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2008 r., I UK 10/08, dotychczas niepublikowany). Takie utrwalone stanowisko Sądu Najwyższego prowadziło do orzeczenia jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.)w celu sprawdzenia, czy ubezpieczona przed 1 lipca 2004 r. spełniła wszystkie prawem wymagane przesłanki do nabycia emerytury nauczycielskiej.